



Міжнародний гуманітарний університет  
Факультет мистецтва і дизайну  
Кафедра музичного мистецтва та звукорежисури

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ  
Культура мовлення

Галузь знань  
Спеціальність  
Назва освітньої програми  
Рівень вищої освіти

02 «Культура і мистецтво»  
25 «Музичне мистецтво»  
Культура мовлення  
перший (бакалаврський) рівень

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
Старший викладач кафедри кіно та телебачення Прокопенко Наталія Юріївна	098-40-65-441	natasha.prokopenko@gmail.com

### 1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

**Культура мовлення** – це практичний курс української мови усного професійного спілкування в аспекті стилів та мовленевого етикету в процесі підготовки здобувача вищої освіти до професійної діяльності в галузі «Мистецтво і культура». Курс «Культура мовлення» передбачає придбання навичок дотримання мовних норм вимови, наголосу, слововживання і побудові висловів, точність, ясність, логічну структурність, багатство та доречність мовлення. Також курс спрямований на оволодіння прийомами та навичками в нормованого виразного професійного мовлення і дотримання правил мовленевого етикету.

**Метою культури мовлення** як навчальної дисципліни є формування індивідуальної техніки мови в системі норм та практичних навичок правильного дихання, голосу, дикції та нормативної артикуляції звуків української мови, правил логіки мови; застосування правил орфоєпії (вимови, наголосу, інтонації та милозвучності); вміння підготувати та здійснити публічний виступ; застосування стилів професійного усного мовлення та дотримання норм українського мовленевого етикету в професійної діяльності та офіційному спілкуванні майбутнього представника українського музичного мистецтва.

## 2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни «Культура мовлення» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

### **Інтегральна компетентність**

Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів діяльності і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

### **Загальні компетентності (ЗК)**

ЗК6. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

### **Спеціальні (фахові) компетентності**

СК1.Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності та спроможність до її удосконалення через застосування різноманітних практичних методик.

СК12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.

СК13.Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

Навчальна дисципліна «Культура мовлення» забезпечує досягнення програмних результатів навчання (РН), передбачених освітньою програмою:

ПРН3. Демонструвати різні методики удосконалення виконавської (естрадно-джазової, музично-театральної) та звукорежисерської діяльності, знання сучасних музичних стилів.

ПРН5. Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.

ПРН 11. Застосовувати теоретичні знання та навички у творчій практичній діяльності

ПРН 18. Володіти сучасною апаратурою звукозапису та новітніми комп'ютерними технологіями у звукорежисерській практичній діяльності.

### **Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною**

#### ***Знання:***

- 1.Основні поняття та їх визначення з курсу, зміст предмету «Культура мовлення» та його структуру.
- 2.Особливості норм літературної мови, поняття мовної норми та мовної характеристики, критерії якості професійного мовлення, шляхи підвищення особистої культури мовлення, професійного усного спілкування.
- 3.Правила дикції, артикуляції та орфоєпії (вимови звуків та звукосполучень, наголосів, інтонації та милозвучності) в українському мовленні.
- 4.Український мовленнєвий етикет, основні форми вираження усного ділового мовлення.

#### ***Уміння:***

5. Розвивати особисті навички правильного мовлення.
6. Підготувати та здійснити публічний виступ на тему.
7. Дотримуватися норм літературної мови в умовах професійного спілкування.

#### ***Навички:***

- 7.Правильного використання дикційних та артикуляційних вимог до професійного мовлення.

### 3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття (денне відділення / заочне відділення)			Ознаки курсу		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
10	300	-	140	160	2,3,4	4,5,6,7,8	Обов'язкова

### 4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	кількість годин			
	усього	у тому числі		
		лекц.	прак	сам. роб.
<b>Модуль 1</b>				
<b>Змістовий модуль 1 «Основи техніки мовлення»</b>				
Тема 1. Вступ до предмета: мета, завдання и структура курсу	4	-	2	2
Тема 2. Основні поняття курсу культури мовлення	8	-	4	4
<b>Змістовий модуль 2. Техніка усного мовлення.</b>	12		6	6
Тема 3. Складники техніки мовлення	4	-	2	2
Тема 4. Поняття дихання	8	-	4	4
Тема 5. Голосоведіння	8	-	4	4
Тема 6. Артикуляція	14	-	6	8
Тема 7. Дикція.	14	-	6	8
Усього годин	<b>60</b>		<b>28</b>	<b>32</b>
<b>Модуль 2</b>				
<b>Змістовий модуль 3. Культура мовлення і культура спілкування</b>				
Тема 8. Поняття культури мовлення	8	-	4	4
Тема 9. Культура спілкування	8	-	4	4
Тема 10. Український мовленнєвий етикет	16	-	8	8
Тема 11. Дикційний практикум. Корекція нефізіологічних вад.	28	-	12	16
Усього годин	<b>60</b>		<b>28</b>	<b>32</b>
<b>ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ - ЗАЛІК</b>				
<b>Модуль 3</b>				
<b>Змістовий модуль 4. Культура усного професійного мовлення</b>				

Тема 12. Види і жанри усного професійного мовлення	18	-	8	10
Тема13. Публічний виступ: самопрезентація, доповідь на тему	42	-	20	22
Усього годин	<b>60</b>		<b>28</b>	<b>32</b>
<b>ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ - ЗАЛІК</b>				
<b>Модуль 4</b>				
<b>Змістовий модуль 5. Літературна мова</b>				
Тема14. Основні ознаки літературної мови	8		4	4
Тема15. Основні норми усного професійного мовлення	18		8	10
Тема16. Лексичні мовні норми усного професійного мовлення	18		8	10
Тема17. Стили сучасної української літературної мови	16		8	8
Усього годин	<b>60</b>		<b>28</b>	<b>32</b>
<b>ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ - ЗАЛІК</b>				
<b>Модуль 5</b>				
<b>Змістовий модуль 6. Орфоепічний практикум</b>				
Тема18. Орфоепія. Правила вимови звуків та звукосполучень	8		4	4
Тема19. Наголос. Різновиди наголосу. Правила.	8		4	4
Тема20. Інтонація. Функції мелодії, паузи та темпу	8		4	4
Тема21. Логічний аналіз тексту	18		8	10
Тема22. Правила милозвучності української мови	12		6	6
Тема23. Словники – джерело інформації	4		2	2
Усього годин	<b>60</b>		<b>28</b>	<b>32</b>
<b>Усього годин</b>				
	<b>300</b>		<b>140</b>	<b>160</b>

## 5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Здобувачі отримують теми та питання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням університетської платформи он-лайн навчання на базі Moodle. Окрім того, практичні навички у пошуку та аналізу інформації за курсом, з оформлення індивідуальних завдань, тощо, здобувачі отримують, користуючись університетськими комп'ютерними класами та бібліотекою.

## 6. ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<b>Тема 1. Вступ до курсу.</b> 1. Культура мовлення як навчальна дисципліна. Структура, мета та завдання курсу. 2. Мова і мовлення, функції, форми існування. 3. Живе мовлення і мова.	2

	<p>4.Поняття про літературну мову.</p> <p>5.Форми літературного мовлення.</p> <p>6.Аспекти чистоти мовлення.</p> <p>7.Особливості усного професійного мовлення.</p>	
2	<p><b>Тема 2. Основні поняття курсу культури мовлення</b></p> <p>1.Культура мовлення як рівень володіння нормами літературної мови.</p> <p>2.Висока і низька культура мовлення. Виховання культури мовлення.</p> <p>3.Мова і мовлення. Мова як універсальний засіб спілкування.</p> <p>4.Культура спілкування і культура мовлення.</p>	4
3	<p><b>Тема 3. Складники техніки мовлення</b></p> <p>1.Компоненти техніки мовлення. Поняття формування звукової культури мовлення.</p> <p>2.Поняття дихання. Голосоведіння. Артикуляція як передумова правильного звукоутворення. Дикція в усному мовленні та методика оволодіння нею. Орфоепічна правильність мовлення.</p> <p>3.Індивідуальні мовленнєві особливості та робота над ними.</p> <p>4.Характеристика органів мовлення.</p> <p>5. Розігрівуючий масаж м'язів зовнішньої та внутрішньої артикуляції, м'язів обличчя, розігрів гортані.</p> <p>6. Гекзаметр.</p> <p>7.Вправи та правила проведення, техніка безпеки.</p>	2
4	<p><b>Тема 4. Поняття дихання</b></p> <p>Фізіологічне та фонаційне дихання. Умови правильного дихання. Типи дихання: ключичне, грудне, діафрагмове, змішано-діафрагмове. Фонаційне дихання. Правильність положення тіла під час дихання, зняття зайвого напруження тіла, органічна постанова голови, плечей, спини. Опора дихання. Вправи. Носове дихання. Вправи на розвиток та здобуття правильного дихання під час професійної мовленнєвої діяльності. Типи видихів: фіксований видих та довгий видих. Короткий вдих і тривалий видих. Добір. Вправи. Формування опори дихання. Професійні властивості та гігієнічні вимоги до фонаційного дихання.</p>	4
5	<p><b>Тема 5. Голосоведіння</b></p> <p>1.Голос людини, його природа та різновиди. Голос як інструмент якісного мовлення. Природні властивості мовного голосу: висота, сила, тембр, діапазон.</p> <p>2.Професійні властивості та гігієнічні вимоги до мовленнєвого голосу. Техніка безпеки під час роботи над голосом, під час нервової перенапруги, голосового перевантаження, перенапруження, захворювання гортані.</p> <p>3.Порушення діяльності голосових зв'язок. Мутаційний період. Гігієна голосу.</p> <p>4.Зони резонування: грудна клітина, зуби, носова порожнина, гайморові пазухи, лоб, тім'я. Резонування голосу та голосові регістри. «Закритий» звук з сонорними М, Н, Л, Р. «Відкритий» звук. Народження звука.</p>	4
6	<p><b>Тема 6. Артикуляція</b></p> <p>1.Поняття артикуляції. Артикуляція голосних звуків. Артикуляція приголосних звуків.</p>	6

	<p>2. Артикуляційна гімнастика для губ, язика, нижньої щелепи.</p> <p>3. Правила положення м'язів зовнішньої та внутрішньої артикуляції при вимові голосних та приголосних звуків .</p> <p>4. Індивідуальні мовленнєві особливості та робота над ними. Тестування вимови голосних та приголосних звуків. Рекомендації до корекцій нефізіологічних вадив.</p>	
7	<p><b>Тема 7. Дикція</b></p> <p>1. Робота над дикцією. Постановка корпусу. Розігрів м'язів зовнішньої та внутрішньої артикуляції, розігрів гортані.</p> <p>2. Читання гекзаметру.</p> <p>3. Дикційні таблиці звукосполучень.</p> <p>4. Дикційні вправи на основі скоромовок та чистомовок. Дикційна чіткість вимови звуків та звукосполучень.</p> <p>5. Дикційні прави, читання по тренувальним таблицям.</p> <p>6. Складні скоромовки, складові скоромовки, читання на швидкість.</p>	6
8	<p><b>Тема 8 Поняття культури мовлення.</b></p> <p>1. Культура мови і культура мовлення. Основні аспекти вияву культурі мовлення.</p> <p>2. Основні якісні комунікативні ознаки культури мовлення: правильність, точність, логічність, змістовність, доречність, багатство, виразність, чистота та їх характеристики.</p> <p>4. Логічні помилки. Суржик. Мовна характеристика. Мовна норма. Шляхи підвищення особистої культури мовлення</p>	4
9	<p><b>Тема 9. Культура спілкування</b></p> <p>1. Предмет, функції і види спілкування. Засоби спілкування (вербальні та невербальні).</p> <p>2. Основні компоненти спілкування. Основні види спілкування: домінування, маніпулювання, суперництво, партнерство, співдружність.</p> <p>3. Слухання і форми мови. Особливості сприймання і розуміння під час вербального спілкування.</p> <p>4. Стилi комунікативної поведінки: авторитарний, демократичний, агресивний, драматичний, альтруїстичний, спокійний, екзальтований, логічний, відкритий. Стилi професійного спілкування.</p>	4
10	<p><b>Тема 10. Український мовленнєвий етикет</b></p> <p>1. Поняття етикету. Види етикету за ступенем ритуалізації поведінки.</p> <p>2. Рівні етикету: вербальний (словесний) рівень (етикетні вислови привітання, прощання, подяки, вибачення тощо); паралінгвістичний рівень (темп мовлення, гучність, інтонація); кінетичний рівень (жести, міміка, пози); проксемічний рівень (стандартні дистанції спілкування, почесне місце для гостей тощо).</p> <p>3. Види мовних виразів ввічливості українського мовленнєвого етикету: звертання, вітання, знайомство, запрошення, прохання, вибачення, згода, незгода, скарга, втішання, комплімент, несхвалення, побажання, вдячність, прощання та їх характеристики.</p> <p>4. Самостійний вибір словесної формули запрошення, вибачення, незгоди, скарги, вдячності в конкретній</p>	8

	ситуації спілкування та виступ перед аудиторією. 5.Тональності спілкування: висока, нейтральна, звичайна, фамільярна, вульгарна та чинники, що впливають на вибір словесної формули в конкретній ситуації спілкування.	
11	<b>Тема 11. Дикційний практикум</b> 1.Корекція: нефізіологічні вади. 2.Читання тренувальних таблиць. 3.Складні скоромовки	12
12	<b>Тема 12. «Види і жанри усного професійного мовлення»</b> 1.Форми вираження усного ділового мовлення. 2.Діалог та монолог. Публічне монологічне мовлення. 3.Жанри усного публічного монологічного мовлення: доповідь, промова, виступ, повідомлення та їх характеристики.	8
13	<b>Тема 13. Публічний виступ: презентація, доповідь на тему</b> 1.Публічний виступ. Етапи підготовки до публічного виступу. 2.Докомунікативній етап: визнання теми і мети виступу, оцінка аудиторії й обстановки, добір матеріалу, складання плану, основні правила складання плану, складання тез до виступу, створення тексту. 3.Структура виступу. 4.Прийоми ефективного початку виступу: яскравий епізод, цікавий факт, афоризм, цитата, питання до аудиторії. 5.Виклад – висвітлення основних положень доповіді (промови, повідомлення). 6.Типи закінчення виступу: резюме головних питань, заклик до дії, поетичне закінчення, цитування. 7.Самостійна підготовка самопрезентації (виступу), доповіді. 8.Комунікативний етап: проголошення промови, відповіді на запитання, ведення полеміки. 9.Публічний виступ перед аудиторією, відповіді на запитання, ведення полеміки. 10.Посткомунікативний етап: аналіз промови.	20
14	<b>Тема 14. Основні ознаки літературної мови</b> 1.Ознаки літературної мови 2.Унормованість літературної мови. Мовна норма. 3.Види літературних мовних норм. Орфоепічні, акцентуаційні, орфографічні, пунктуаційні, лексичні, словотвірні, граматичні, стилістичні норми та їх характеристика. 4.Стандартність як ознак літературної мови. Наддіалектичність, поліфункціональність та стилістична диференціація. 5.Функціональні стилі – офіційно-діловий, науковий, публіцистичний, художній, розмовний.	4
15	<b>Тема 15. Основні норми усного професійного мовлення</b> 1.Загальні вимоги, які визначають рівень культури усного ділового мовлення. 2.Ясність, недвозначність у формулюванні думки. 3.Логічність, смислова точність, небагатослівність мовлення.	8

	<p>4.Відповідність між мовними засобами та обставинами мовлення.</p> <p>5. Співмірність мовних засобів та стилю викладу.</p> <p>6.Різноманітність мовних засобів (багатство лексики в активному словниковому запасі мовця).</p> <p>7.Самобутність, нешаблонність в оцінках, порівняннях, зіставленнях, у побудові висловлювань.</p> <p>8.Виразність дикції, відповідність інтонації мовленнєвій ситуації.</p>	
16	<p><b>Тема 16. Лексичні мовні норми професійного спілкування</b></p> <p>1.Поняття лексики. Корінна і запозичена лексика.</p> <p>2.Загальноновживана лексика та лексика обмеженого вживання.</p> <p>3.Професійна лексика.</p>	8
17	<p><b>Тема 17. Стилї сучасної української літературної мови</b></p> <p>1.Мовний стиль. Основні параметри функціональних стилів.</p> <p>2.Загальні ознаки наукового стилю та його функціональних підстилей.</p> <p>3. Жанри наукового стилю: монографія, рецензія, наукова стаття, наукова доповідь, курсова, дипломна, магістерська робота, реферат, тези.</p> <p>4.Загальні ознаки офіційно-ділового стилю.</p> <p>5.Функціональні підстили: законодавчий, дипломатичний, адміністративно-канцелярський.</p> <p>6.Твори (жанри) офіційно-ділового стилю. Зразки.</p>	8
18	<p><b>Тема18. Орфоепія. Правила вимови звуків та звукосполучень української мови</b></p> <p>1.Поняття «орфоепія». Вимова. Правила вимови. Наголос. Інтонація. Милозвучність.</p> <p>2.Норми орфоепії української літературної мови. Відмінність усної та письмової мови.</p> <p>3. Вимова голосних звуків. Вимова приголосних звуків. Африкати. Вимова подовжених звуків. Вимова деяких груп приголосних, що зазнали асиміляційних змін та спрощень.</p> <p>4.Норми літературного наголосу.</p> <p>5.Милозвучність української мови</p>	4
19	<p><b>Тема19. Наголос. Різновиди наголосу в українській мові.</b></p> <p>1.Норми літературного наголосу, причини його порушення.</p> <p>2.Правила наголосу. Робота зі словником.</p> <p>3.Типові відхилення від акцентуаційних норм у професійному мовленні.</p>	4
20	<p><b>Тема 20. Інтонація як важливий елемент культури мовлення.</b></p> <p>1.Поняття інтонації.</p> <p>2.Функція мелодії, паузи, наголосу та темпу.</p> <p>3.Розділові знаки та інтонація. Партитура тексту. Вправи.</p>	4
21	<p><b>Тема 21. Інтонація як важливий елемент культури мовлення.</b></p> <p>1.Поняття інтонації.</p> <p>2.Функція мелодії, паузи, наголосу та темпу.</p> <p>3.Розділові знаки та інтонація.</p> <p>4.Партитура тексту. Вправи.</p>	8



22	<b>Тема 22. .Правила милозвучності української мови.</b> 1.Голосні звуки: голосівки, самозвуки. Придих. Роззів. 2.Чергування у—в, і—й. Зникнення або з'явлення голосних з початку слова. 3.Зникнення або з'явлення голосних у кінці слова. 4.Приголосні звуки (шелестівки, співзвуки). Зникнення приголосних звуків	6
23	<b>Тема 23. Словники - джерело інформації.</b> 1.Лексикографія і словники. 2.Історичні словники. Класифікація словників. Словникові статті. Словник української мови. 3.Робота зі словниками	2
<b>Всього</b>		<b>140</b>

## 7. САМОСТІЙНА РОБОТА

До самостійної роботи здобувачів щодо вивчення дисципліни «Культура мовлення» включаються:

1. Знайомство з навчальною літературою відповідно зазначених у програмі тем.
2. Опрацювання завдань і вправ для набуття навичок правильного фонаційного дихання, правильного становища артикуляційних м'язів при вимові звуків та звукосполучень української мови, для набуття чіткої дикції.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Вивчення правил зазначених у програмі тем.
5. Підготовка та виконання завдань для публічного виступу.
6. Підготовка до підсумкового контролю.

### Тематика та питання до самостійної підготовки та індивідуальних завдань

№ з/п	Назва теми	кількість годин
1	<b>Тема 1. Вступ до курсу.</b> 1. Мова і мовлення, функції, форми існування. 2.Поняття про літературну мову. 3.Форми літературного мовлення. 4.Аспекти чистоти мовлення. 5.Особливості усного професійного мовлення.	2
2	<b>Тема 2. Основні поняття курсу культури мовлення</b> 1.Культура мовлення як рівень володіння нормами літературної мови. 2.Висока і низька культура мовлення. Виховання культури мовлення. 3.Мова і мовлення. Мова як універсальний засіб спілкування. 4.Культура спілкування і культура мовлення.	4
3	<b>Тема 3. Складники техніки мовлення</b> 1.Компоненти техніки мовлення: дихання, голосоведіння, артикуляція, дикція в та методика оволодіння нею.	2

	<p>3.Індивідуальні мовленнєві особливості та робота над ними.</p> <p>4.Характеристика органів мовлення.</p> <p>5. Розігрівуючий масаж м'язів зовнішньої та внутрішньої артикуляції, м'язів обличчя, розігрів гортані.</p> <p>6. Гекзаметр.</p> <p>7.Вправи та правила проведення, техніка безпеки.</p>	
4	<p><b>Тема 4. Поняття дихання</b></p> <p>1.Фізіологічне та фонаційне дихання. Умови правильного дихання.</p> <p>2.Типи дихання: ключичне, грудне, діафрагмове, змішано-діафрагмове. Фонаційне дихання.</p> <p>3.Правильність положення тіла під час дихання, зняття зайвого напруження тіла, органічна постанова голови, плечей, спини. Опора дихання. Вправи. Носове дихання. Вправи на розвиток та здобуття правильного дихання під час професійної мовленнєвої діяльності.</p> <p>4.Типи видихів: фіксований видих та довгий видих. Короткий вдих і тривалий видих. Добір. Вправи. Формування опори дихання. Вправи.</p>	4
5	<p><b>Тема 5. Голосоведіння</b></p> <p>1.Голос людини, його природа та різновиди. Природні властивості мовного голосу.</p> <p>2. Техніка безпеки під час роботи над голосом, під час нервової перенапруги, голосового перевантаження. перенапруження, захворювання гортані.</p> <p>3.Порушення діяльності голосових зв'язок. Мутаційний період. Гігієна голосу.</p> <p>4.Зони резонування: грудна клітина, зуби, носова порожнина, гайморові пазухи, лоб, тім'я.</p> <p>5.Резонування голосу та голосові регістри. Вправи.</p>	4
6	<p><b>Тема 6. Артикуляція</b></p> <p>1.Артикуляція голосних звуків. Артикуляція приголосних звуків. Вправи.</p> <p>2.Артикуляційна гімнастика для губ, язика, нижньої щелепи.</p> <p>3.Правила положення м'язів зовнішньої та внутрішньої артикуляції при вимові голосних та приголосних звуків. .</p> <p>4. Індивідуальні мовленнєві особливості та робота над ними. Вправи.</p>	8
7	<p><b>Тема 7. Дикція</b></p> <p>1.Робота над дикцією. Постановка корпусу. Розігрів м'язів зовнішньої та внутрішньої артикуляції, розігрів гортані. Вправи.</p> <p>2.Читання гекзаметру.</p> <p>4.Дикційні вправи на основі скоромовок та чистомовок.</p> <p>5.Дикційні вправи, читання по тренувальним таблицям.</p>	8
8	<p><b>Тема 8 Поняття культури мовлення.</b></p> <p>1.Визначення понять культури мови і культури мовлення. Основні аспекти вияву культури мовлення.</p> <p>2.Основні якісні комунікативні ознаки культури мовлення: правильність, точність, логічність, змістовність, доречність, виразність, чистота та їх характеристики.</p> <p>4.Логічні помилки. Суржик. Мовна характеристика. Мовна норма. Шляхи підвищення особистої культури мовлення</p>	4
9	<p><b>Тема 9. Культура спілкування</b></p> <p>1.Предмет, функції і види спілкування. Засоби спілкування (вербальні та невербальні).</p>	4

	<p>2. Основні компоненти спілкування. Основні види спілкування: домінування, маніпулювання, суперництво, партнерство, співдружність.</p> <p>3. Слухання і форми мови. Особливості сприймання і розуміння під час вербального спілкування.</p> <p>4. Стили комунікативної поведінки: авторитарній, демократичний, агресивний, драматичний, альтруїстичний, спокійний, екзальтований, логічний, відкритий. 5. Стили професійного спілкування. Вправи.</p>	
10	<p><b>Тема 10. Український мовленнєвий етикет</b></p> <p>1. Поняття етикету. Види етикету за ступенем ритуалізації поведінки.</p> <p>2. Рівні етикету: вербальний (словесний) рівень (етикетні вислови привітання, прощання, подяки, вибачення тощо); паралінгвістичний рівень (темп мовлення, гучність, інтонація); кінетичний рівень (жести, міміка, пози); проксемічний рівень (стандартні дистанції спілкування, почесне місце для гостей тощо).</p> <p>3. Види мовних виразів ввічливості українського мовленнєвого етикету: звертання, вітання, знайомство, запрошення, прохання, вибачення, згода, незгода, скарга, втішання, комплімент, несхвалення, побажання, вдячність, прощання та їх характеристики.</p> <p>4. Самостійний вибір словесної формули запрошення, вибачення, незгоди, скарги, вдячності в конкретній ситуації спілкування та виступ перед аудиторією.</p> <p>5. Тональності спілкування: висока, нейтральна, звичайна, фамільярна, вульгарна та чинники, що впливають на вибір словесної формули в конкретній ситуації спілкування.</p>	8
11	<p><b>Тема 11. Дикційний практикум</b></p> <p>1. Корекція: нефізіологічні вади. Вправи.</p> <p>2. Читання тренувальних таблиць. Вправи.</p> <p>3. Складні скоромовки. Вправи</p>	16
12	<p><b>Тема 12. «Види і жанри усного професійного мовлення»</b></p> <p>1. Форми вираження усного ділового мовлення.</p> <p>2. Діалог та монолог. Публічне монологічне мовлення.</p> <p>3. Жанри усного публічного монологічного мовлення: доповідь, промова, виступ, повідомлення та їх характеристики.</p>	10
13	<p><b>Тема 13. Публічний виступ: презентація, доповідь на тему</b></p> <p>1. Публічний виступ. Етапи підготовки до публічного виступу, його структура.</p> <p>2. Визнання теми і мети виступу, оцінка аудиторії й обстановки, добір матеріалу, складання плану, основні правила складання плану.</p> <p>3. Складання тез до виступу.</p> <p>4. Створення тексту.</p> <p>5. Висвітлення основних положень доповіді (промови, повідомлення).</p> <p>6. Самостійна підготовка самопрезентації (виступу), доповіді.</p> <p>7. Підготовка до публічного виступу та відповіді на запитання, ведення полеміки. Репетиція.</p>	22
14	<p><b>Тема 14. Основні ознаки літературної мови</b></p> <p>1. Ознаки літературної мови</p> <p>2. Унормованість літературної мови. Мовна норма.</p>	4

	<p>3. Види літературних мовних норм. Орфоепічні, акцентуаційні, орфографічні, пунктуаційні, лексичні, словотвірні, граматичні, стилістичні норми та їх характеристика.</p> <p>4. Стандартність як ознак літературної мови. Наддіаліктичність, поліфункціональність та стилістична диференціація.</p> <p>5. Функціональні стилі – офіційно-діловий, науковий, публіцистичний, художній, розмовний. Приклади.</p>	
15	<p><b>Тема 15. Основні норми усного професійного мовлення</b></p> <p>1. Загальні вимоги, які визначають рівень культури усного ділового мовлення.</p> <p>2. Ясність, недвозначність у формулюванні думки.</p> <p>3. Логічність, смислова точність, небагатослівність мовлення.</p> <p>4. Відповідність між мовними засобами та обставинами мовлення.</p> <p>5. Співмірність мовних засобів та стилю викладу.</p> <p>6. Різноманітність мовних засобів (багатство лексики в активному словниковому запасі мовця).</p> <p>7. Самобутність, нешаблонність в оцінках, порівняннях, зіставленнях, у побудові висловлювань.</p> <p>8. Виразність дикції, відповідність інтонації мовленнєвій ситуації.</p>	10
16	<p><b>Тема 16. Лексичні мовні норми професійного спілкування</b></p> <p>1. Поняття лексики. Корінна і запозичена лексика.</p> <p>2. Загальноживана лексика та лексика обмеженого вживання.</p> <p>3. Професійна лексика.</p>	10
17	<p><b>Тема 17. Стилї сучасної української літературної мови</b></p> <p>1. Мовний стиль. Основні параметри функціональних стилів.</p> <p>2. Загальні ознаки наукового стилю та його функціональних підстилей.</p> <p>3. Жанри наукового стилю: монографія, рецензія, наукова стаття, наукова доповідь, курсова, дипломна, магістерська робота, реферат, тези.</p> <p>4. Загальні ознаки офіційно-ділового стилю.</p> <p>5. Функціональні підстилї: законодавчий, дипломатичний, адміністративно-канцелярський.</p> <p>6. Твори (жанри) офіційно-ділового стилю. Зразки.</p>	8
18	<p><b>Тема 18. Орфоепія. Правила вимови звуків та звукосполучень української мови</b></p> <p>1. Правила вимови. Наголос. Інтонація. Милозвучність.</p> <p>2. Норми орфоепії української літературної мови. Відмінність усної та письмової мови.</p> <p>3. Вимова голосних звуків. Вимова приголосних звуків. Африкати.</p>	4
19	<p><b>Тема 19. Наголос. Різновиди наголосу в українській мові.</b></p> <p>1. Правила наголосу. Робота зі словником.</p> <p>2. Типові відхилення від акцентуаційних норм у професійному мовленні.</p>	4
20	<p><b>Тема 20. Інтонація як важливий елемент культури мовлення.</b></p> <p>1. Поняття інтонації.</p> <p>2. Функція мелодії, паузи, наголосу та темпу.</p> <p>3. Розділові знаки та інтонація. Партитура тексту. Вправи.</p>	4
21	<p><b>Тема 21 Логічний аналіз тексту.</b></p>	10

	1.Логічний аналіз тексту. Смыслові мовні такти. Паузи логічні і психологічні. 2.Наголоси логічні і психологічні. Закони логічного наголосу. 3. Логічна перспектива тексту. 4.Паузи і темп мовлення як технічні показники виразного мовлення і виразного читання. 5.Правила читання логічних пауз та розділових знаків. Читання тексту художнього твору. Створення партитури тексту.	
22	<b>Тема 22. .Правила милозвучності української мови.</b> 1.Голосні звуки: голосівки, самозвуки. Придих. Роззів. 2.Чергування у—в, і—й. Зникнення або з'явлення голосних з початку слова. 3.Зникнення або з'явлення голосних у кінці слова. 4.Приголосні звуки (шелестівки, співзвуки). Зникнення приголосних звуків	6
23	<b>Тема 23. Словники - джерело інформації.</b> 1.Лексикографія і словники. 2.Історичні словники. Класифікація словників. Словникові статті. Словник української мови. 3.Робота зі словниками	2
<b>Всього</b>		<b>160</b>

### 8. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає наступні види та методи контролю:

Види контролю	Складові оцінювання
<b>поточний контроль</b> , який здійснюється у ході: проведення практичних занять, виконання індивідуального завдання;	<b>40%</b>
<b>підсумковий контроль</b> , який здійснюється у ході проведення іспиту (заліку).	<b>60%</b>

<b>Методи діагностики знань (контролю)</b>	фронтальне опитування; реферати, усне повідомлення, індивідуальне опитування; робота у групах; розв'язання практичних завдань, екзамен/залік
--	--

#### Питання до екзамену – VIII семестр:

1. Культура мови і культура мовлення. Основні аспекти вияву культури мовлення.
2. Основні якісні комунікативні ознаки культури мовлення .Правильність, точність, логічність, змістовність, доречність, багатство, виразність, чистота та їх характеристики.
3. Правильність та чистота мовлення. Шляхи підвищення особистої культури мовлення. Суржик.
4. Типи логічних помилок. Приклади.
5. Мовна норма та мовна характеристика.
6. Основні компоненти спілкування. Особливості сприймання і розуміння під час вербального спілкування.
7. Стили комунікативної поведінки. Стили професійного спілкування.

8. Поняття лексики. Корінна і запозичена лексика. Лексика обмеженого вживання.
9. Професійна лексика.
10. Загальні вимоги, які визначають рівень культури усного ділового мовлення.
11. Мовний стиль. Основні параметри функціональних стилів.
12. Загальні ознаки наукового стилю та його функціональних підстилей. Жанри наукового стилю.
13. Загальні ознаки офіційно-ділового стилю.
14. Форми вираження усного ділового мовлення.
15. Діалог та монолог. Публічне монологічне мовлення.
16. Жанри усного публічного монологічного мовлення: доповідь, промова, виступ, повідомлення та їх характеристики.
17. Функціональні підстилі офіційно-ділового мовного стилю.
18. Публічний виступ. Етапи підготовки до публічного виступу.
19. Завдання докомунікативного етапу публічного виступу.
20. Структура публічного виступу.
21. Завдання та прийоми ефективного початку виступу.
22. Виклад – висвітлення основних положень доповіді (промови, повідомлення).
23. Завдання і типи закінчення публічного виступу.
24. Комунікативний етап: проголошення промови, відповіді на запитання, ведення полеміки.
25. Публічний виступ перед аудиторією, відповіді на запитання, ведення полеміки.
26. Компоненти техніки мовлення. Поняття формування звукової культури мовлення.
27. Поняття дихання. Голосоведіння. Артикуляція як передумова правильного звукоутворення. Дикція в усному мовленні та методика оволодіння нею. Техніка безпеки.
28. Поняття «орфоепія». Вимова. Правила вимови. Наголос. Інтонація. Милозвучність.
29. Норми орфоепії української літературної мови. Відмінність усної та письмової мови.
30. Правила вимови голосних звуків. Позиції голосних звуків в українській мові. Вимова голосних А, У, І, О залежно від позиції у слові. Вимова голосних звуків Е, И, та йотованих голосних звуків залежно від позиції у слові.
31. Вимова дзвінких звуків (Б, Д, ДЗ, З, ДЖ, Ж, Г, Ґ). Наведіть приклади.
32. Вимова глухих приголосних звуків, зокрема (К, П, Т, Ф, Х).
33. Вимова свистячих приголосних звуків "З", "С", "Ц".
34. Вимова сонорних звуків (М, В, Н, Л, Р, Й) української мови.
35. Вимова шиплячих звуків української літературної мови ("Ж", "ДЖ", "Ч", "Ш", "Щ").
36. Правила вимови приголосних звуків та сполучень в орфоепії української літературної мови.
37. Наголос в українській мові. Наголошення на першій, другій, передостанній та третій склад. Подвійний наголос в українській мові. Наведіть приклади.
38. Правила наголосу: іменник (однина).
39. Правила наголосу: іменник (множина).
40. Правила наголосу: прикметник, числівник, займенник, дієслово.
41. Поняття інтонації. Функція мелодії, паузи, наголосу та темпу.

42. Розділові знаки та інтонація. Партитура тексту.
43. Логічний аналіз тексту як неодмінна умова майстерності публічного виступу. Паузи логічні і психологічні. Наголоси логічні і психологічні. Закони логічного наголосу.
44. Логічна перспектива тексту. Паузи і темп мовлення як технічні показники виразного мовлення і виразного читання.
45. Правила читання логічних пауз та розділових знаків. Читання тексту художнього твору.
46. Милозвучність української мови. Правила милозвучності.
47. Словники - джерело інформації. Класифікація словників. Словник української мови.

### 9. ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ З ПІДСУМКОВИМ КОНТРОЛЕМ У ФОРМІ ЕКЗАМЕНУ/ ЗАЛІКУ

<b>Денна форма навчання</b>			
<i>Поточний контроль</i>			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
<b>Систематичність і активність роботи на практичних заняттях</b>			
1.1. Підготовка до практичних занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних занять	<b>20</b>
<b>Виконання завдань для самостійного опрацювання</b>			
1.2. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виноситься на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять <sup>1</sup>	<b>10</b>
<b>Виконання практичних завдань</b>			
1.3. Підготовка публічного виступу, самопрезентації, реферату за заданою тематикою	Відповідно до розкладу занять	Обговорення матеріалів реферату (есе)	<b>10</b>
<b>Разом балів за поточний контроль</b>			<b>40</b>
<b>Підсумковий контроль</b> екзамен / залік			<b>60</b>
<b>Всього балів</b>			<b>100</b>

## 10. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ (для екзамену / заліку)

Рівень знань оцінюється:

- «відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів. Здобувач виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував публічний виступ за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у роботі;

- «добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів. Здобувач володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував виступ за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у роботі;

- «добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів. Здобувач виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи та презентація публічного виступу;

- «задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів. Здобувач був присутній не на всіх заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи;

- «задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів. Здобувач був присутній не на всіх заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- «незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» Fx – від 35 до 59 балів. Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- «незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 0 до 34 балів. Здобувач не володіє навчальним матеріалом.

**Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами**

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	Відмінно	зараховано
82-89 ( 8-9)	B	Добре	
74-81(6-7)	C	Задовільно	
64-73 (5)	D		
60-63 (4)	E		
35-59 (3)	Fx	незадовільно	не зараховано
1-34 (2)	F		



## 11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

### Основна

1. Благун Н.М. Основи культури й техніки мовлення: навчально-методичний посібник для здобувачів І-ІІ курсів спеціальності «Початкове навчання». Івано-Франківськ, 2017. 41 с.
2. Динікова Л. Культура мовлення. Навчальний посібник: навч. посібн. для студ. тех. спец. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 137 с .
3. Єлісовенко Ю.П. Ораторське мистецтво: постановка голосу й мовлення : навч. посіб. Київ : Атака, 2008. 204 с.
4. Пентиліук М. І., Маруніч І. І., Гайдаєнко І. В. Ділове спілкування та культура мовлення. Навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 224 с.
5. Шевчук С. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник / С. В. Шевчук, І. В. Клименко. 2-ге вид., випр. і допов. Київ : Алерта, 2011. 694 с.
6. Фенко М. Я. Основи культури і техніки мовлення. Навчально-методичний комплекс для здобувачів спеціальності “Початкова освіта” педагогічного інституту Волинського національного університету імені Лесі Українки, 2012. 111 с.
7. Українська мова професійного спілкування: навч.посіб./ З.Мацюк,. Н.Станкевич. Київ : Каравела, 2005.

### Допоміжна

1. Бондар О. І. Сучасна українська літературна мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : навч. посіб. / О. І. Бондар, Ю.О.Карпенко та ін. Київ : ВЦ «Академія», 2006. 368 с.
2. Гладишева А.О. Сценічна мова. Дикційна та орфоепічна нормативність. Навч. посібник. 2 перевидання (доповнене до 1-го, 1996р.); Міністерство культури і туризму України; Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І.К.Карпенка-Карого. Київ : 2011, СПД Верес О.І., ООО «Червона Рута-Турс», ISBN 987–966–9607–13–4, 268 с.
3. Орфоепічний словник української мови в 2 томах / Уклад. : М.М. Пешак та ін. К., 2008.

### Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського: веб-сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>. (дата звернення: 02.09.2020).
2. Он-лайн бібліотека. URL: <http://www.lib.com.ua>. (дата звернення: 02.09.2020).
3. <http://www.info-library.com.ua/books-book-149.html> (дата звернення: 02.09.2020).